Tehy ry
PL 10
00060 TEHY

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta / HE 241/2020vp / Asiantuntijakuuleminen ja -lausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pyytää asiantuntijaa etäkuultavaksi ja kirjallista etälausunto liittyen HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

Hallituksen esityksestä kokonaisuutena

- Tehynä pidämme esitettyä mallia kannettavana ja näkemyksemme mukaan sen avulla voidaan kaventaa väestön terveyseroja ja parantaa palveluiden saatavuutta.
- Sosiaali- ja terveyspalvelut tulee tuottaa asiakaslähtöisesti, kustannustehokkaasti, koulutetun hoitohenkilöstön osaamista hyödyntäen ja työnjakoa rohkeasti uudistaen.
- Henkilöstöllä tulisi aidosti olla mahdollisuus osallistua tämän historiallisen suuren muutoksen valmisteluun jo tässä vaiheessa, kun alueet valmistelevat sekä rakenteellisia-, että sisällöllisiä uudistuksia. Myös väliaikaishallinnossa tulee olla suurimpien henkilöstöryhmien virallinen edustus. Henkilöstön on oltava mukana toimintatapojen ja työnjaon kehittämisessä. Henkilöstön mukaan ottaminen vaikuttaa myös työhyvinvointiin, palvelujen laatuun ja tuloksellisuuteen.
- Henkilöstön siirtyminen hyvinvointialueen palvelukseen on esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tarkoittaa isoja muutoksia organisaatioissa ja palvelujen järjestämisessä. Henkilöstö tarvitsee muutostukea. Muutoksen vaikutuksia esim. henkilöstön työhyvinvointiin tulee arvioida läpi muutosprosessin.
- Lähiesihenkilötyöllä on merkittävä rooli muutoksen toteutuksessa yhdessä henkilöstön kanssa. Edellytämme, että riittävät hoitotyön johtamisen ja esihenkilötyön resurssit on varmistettava kaikilla hyvinvointialueen tasoilla.

Laki hyvinvointialueesta ja laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Tehyn näkemyksen mukaan laki hyvinvointialueesta muodostaa tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien hyvinvointialueiden hallinnon ja talouden järjestämiselle. Pidämme tärkeänä, että hyvinvointialueella olisi aina vastuu esimerkiksi asiakasketjujen toimivuudesta myös niissä tilanteissa, joissa jokin osa palveluista järjestettäisiin muun hyvinvointialueen toimesta tai sen tuottaisi yksityinen palvelun tuottaja. Samoin on tärkeää, että hyvinvointialueen tulee varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla muulla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta.

On kannatettavaa, että laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on erikseen määritelty kunnan vastuu eri toimialojen välisestä yhteistyöstä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä siitä, että kuntien on nimettävä tähän vastuutaho ja tehtävä yhteistyötä hyvinvointialueen sekä muiden kunnassa toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Pidämme erityisen tärkeänä yhteistyötä ja kokonaisvastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuudesta. Tämä edellyttää yhteistä tietopohjaa ja selkeitä hallinnonalojen rajoja ylittävää yhteistyötä.

Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta

Henkilöstön siirtyminen 18§:ssä on näkemyksemme mukaan esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti. Henkilöstön siirtymisessä tulee noudattaa yhdenvertaisen ja tasapuolisen kohtelun velvoitetta samalla tavoin kuin kaikissa muissakin liikkeenluovutuksissa. Pidämme kannatettavana, että työsopimuslain tai kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain liikkeenluovutussäännöksiä sovellettaisiin kaikkiin uudistuksen yhteydessä toteutettaviin työnantajan vaihtumista merkitseviin muutoksiin riippumatta siitä, täyttyvätkö niissä työsopimuslaissa ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa liikkeenluovutukselle säädetyt tunnusmerkit. HUS sairaanhoitopiirin henkilöstön siirtymisen osalta pidämme kannatettavana 19§:n toteamusta, että henkilöstön palvelussuhteet jatkuisivat Hus-yhtymässä aiempien palvelussuhteen ehtojen mukaisesti.

Pyydämme hallintovaliokuntaa kiinnittämään huomiota ulkoistussopimusten mitätöinti - ja irtisanomistilanteissa tapahtuviin ns. takaisinottoihin. Myös nämä tilanteet ovat Tehy ry:n näkemyksen mukaan liikkeen luovutuksia, mutta selvyyden vuoksi myös takaisinottotilanteet pitäisi säätää liikkeen luovutuksiksi lailla. Tällöin palvelutoiminnan jatkuminen häiriöttä toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla, eikä henkilöstöllä ole epävarmuutta työsuhteiden jatkumisesta työnantajan vaihtuessa.

Kuntien yhteisten tukipalvelujen osalta esitetään, että henkilö siirtyy hyvinvointialueen tai hyvinvointiyhtymän palvelukseen, mikäli henkilön nykytehtävistä vähintään puolet kohdistuu kunnan sosiaali- tai terveyspalveluihin. Terveydenhuoltoa tukevien laboratorio- ja kuvantamispalvelujen osalta tulee erityisesti varmistaa, että siirrossa ei tule väliinputoajia. Pidämme tärkeänä, että henkilöstöresurssit turvataan siten, että sekä hyvinvointialueilla että kunnilla on toimiva tukipalveluverkosto myös jatkossa.

Määräaikaisten työntekijöiden osalta esitetään, että henkilöstö siirtyy määräaikansa loppuun. Tämä ei saa aiheuttaa tilannetta, jossa määräaikaisten työntekijöiden työsopimuksia tehtäisiin keinotekoisesti 31.12.2022 saakka.

Kaiken kaikkiaan henkilöstön siirtymisen valmistelu tulee aloittaa hyvissä ajoin, jotta palvelut jatkuvat sujuvasti, mutta myös osaamisen siirto tulevalle hyvinvointialueelle varmistetaan.

Hallituksen esityksessä todetaan sotehenkilöstön kuuluvan Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen KVTES:n piiriin. Vuoden 2020 neuvottelukierroksella Kuntatyönantajat KT ja pääsopijajärjestöt sopivat uudesta Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työ- ja virkaehtosopimuksesta eli ns. Sote-tessistä, joka tulee ensimmäisen kerran voimaan 1.9.2021 alkaen. Sopimuksen soveltamisalan piiriin siirtyy pääosin sama henkilöstö, joka siirtyy tulevien hyvinvointialueiden palvelukseen vuoden 2023 alusta, mikäli uudistus toteutuu.

Hyvinvointialueiden on uusina työnantajina toteutettava ns. palkkojen harmonisointi eli samasta tai saman vaativuustason tehtävästä on maksettava sama palkka koko sen toiminta-alueella. Palkkaharmonisoinnista aiheutuvia muutoskustannuksia on vaikea etukäteen määrittää, kuten hallituksen esityksessäkin on kuvattu. Tehy ry pitää välttämättömänä, että valtio myöntää hyvinvointialueille lisärahoitusta palkkaharmonisoinnin toteuttamiseen parhaan käytettävissä olevan arvion (esityksessä 124–434 milj. euroa vuosina 2023-2027) mukaisesti. Palkkojen harmonisointi on toteutettava kohtuullisessa ajassa hyvinvointialueiden toiminnan aloittamisen jälkeen.

Lainsäädännön arviointineuvosto kiinnitti arviossaan 9.11.2020 huomiota palkkojen harmonisoinnin mahdollisiin heijastusvaikutuksiin yksityiselle sektorille. Julkisen sektorin työnantajavaihdos ei aiheuta harmonisointivelvollisuutta yksityisen sektorin työnantajille. Heijastusvaikutuksia voi toki myöhemmin olla, mutta Tehy ry näkemyksen mukaan ne ovat pieniä.

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella
Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta

Kuten yhteistoimintaa koskettavan lain 4§:ssä todetaan työnantajan ja henkilöstön välisessä yhteistoiminnassa käsitellään mm. henkilöstön asemaan merkittävästi vaikuttavia muutoksia työn organisoinnissa, kunnan tai hyvinvointialueen palvelurakenteessa, kuntajaossa tai kuntien tai hyvinvointialueiden tai näiden välisessä yhteistyössä. Tämä on erittäin tärkeä asia. Henkilöstöllä tulisi aidosti olla mahdollisuus osallistua tämän historiallisen suuren muutoksen valmisteluun jo tässä vaiheessa, kun alueet valmistelevat sekä rakenteellisia-, että sisällöllisiä uudistuksia. Vain siten voidaan yhteistoiminnan mukaisesti saavuttaa hyvä lopputulos ja sitouttaa henkilöstö osaksi tätä muutosta. Toimeenpanoa ja voimaanpanoa koskettavaan lakiin 8§ liittyen tulee väliaikaisen valmistelutoimielimen kokoonpanoon kuulua myös nimetyt henkilöstöedustajat.

Helsinki 24.3.2021

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätietoja Sari Viinikainen, kehittämispäällikkö Tehy ry sari.viinikainen@tehy.fi